

Ljubljana, 9./XII. 1921. — 1./7.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

Triletnica Cankarjeve smrti.

11. decembra bo minulo tri leta, odkar se je poslovil od te doline šentflorjanske nesmrtni Iv. Cankar, največji slovenski umetnik, ki je dvignil slovensko književnost na višino »najkulturnejših« narodov.

»Vse njegovo življenje, vsa njegova dela so neizprosno boj proti filistrstvu in breznačelnosti, hinavstvu in prikriti nemoralnosti, sebičnosti in brezsrčnosti.« Razgalil in bičal je vse napake življenja v dolini šentflorjanski — v Sloveniji. Zato ga je tudi ta razgaljena, poštena slovenska javnost skozi vse njegovo življenje zmerjala s tujcem, ki je zasejal med verni slovenski narod pohujšanje in nemoralnost. — Zal, da ga danes ni več med nami, da bi znova zapel njegov bič po moralni slovenski javnosti, da bi znova razgalil in razkrinjal cvetoče hlapčevstvo od Vardarja do Triglava, da bi napisal nove satire in farze v razočaranju nad osvobojeno domovino jugoslovanskega naroda, ki mu pijejo kri novi gavrani.

»V ogledalu svoje duše, spačenem od grenkobe in bridkosti, sem zagledal svet in vso veliko, strahu in obudovanja vredno krivico njegovo; dozorelim očem se je bilo odprlo življe-

nje z vso svojo veliko krivico, s svojo lažjo in surovostjo, s svojo neizmerno smešnostjo.« — To je rdeča nit, ki se vleče skozi vsa njegova dela. »Slikal je noč, vso pušo in sivo, polno sramote in bridkosti, da bi oko tem silneje zakoprnelo po luči.«

Iz tega razočaranja nad svetom in »domovino« je vzraslo njegovo sočuvstvovanje s trpečim delovnim ljudstvom, katerega trpljenje je orisal v nešteti svojih delih: »Nina«, »Kurent«, »Volja in moč«, »Milan in Milena«, »Na klancu«, »Križ na gori«, »Brez doma«, »Ottakring«, »Za križem«, »Troje povesti«, »Hlapec Jernej in njegova pravica«, »Podobe iz sanj«, »Grešnik Lenart« itd., itd.

Sodrug, spomin velikega sodruga boste proslavili na najboljši način, če boste brali njegove knjige, v katerih se zrcali najsvobodnejša, svetovna ideja, ideja socializma, svetovnega bratstva, enakosti in svobode!

Spomin na velikega sodruga, čigar življenje je bilo ena sama velika borba proti vsemu obstoječemu, naj vas spremlja na vseh vaših potih, v vsem vašem življenju, v vaši borbi za osvobojenje!

Današnje naloge proletarskega razreda v Jugoslaviji.

I.

Proletarski razred v Jugoslaviji, tihi malomeščanski zemlji, kjer obstaja sedem zakonodaj — kar vladajoči meščanski razred prav spretno izrablja v škodo delovnega ljudstva — se že po naravi nahaja v zelo težkem položaju.

Ta svoj težki položaj zboljša on lahko samo potom razredno zavednih borbenih organizacij, ki se pravilno orientirane, odločno stavijo na čelo širokih množic, nezadovoljnih s današnjim anarhističnim družabnim in gospodarskim redom.

Najzavednejši in samopožrtvovalni proletarski elementi si že tri leta prizadevajo usmeriti kipeče gibanje širokih množic v granitno strugo borbenega proletarskega pokreta v narodnem in mednarodnem obsegu.

V tem prizadevanju naletavajo na silne zapreke celo med proletarijatom samim. Z ene strani oportunisti in utopisti vseli vrst — od krščanskih socialstov do »social«-demokracije kot nezavedno orodje vladajoče veleburžazne klike skušajo na vse mogoče načine zadušiti idejni ogenj, ki je vzplamtel med množicami tlačanih po sedemletnem klanju, in na ta način zmanjšati borbeno moč proletarskega razreda, a na drugi strani posegajo obupani poedinci vsled svojega socialnega položaja in reakcije v svojem zanosu in nestrpljivosti po anarhističnih sredstvih propagande in kritike, ki ruši vsako disciplino med proletarijatom ter vzbuja iluzijo v množicah, da se more družabni red spremeniti potom junaških dejanj poedincev.

Obe ti struji, oportunistična in anarhistična so si po svojem socialnem pojmovanju zelo slični — obe so izraz malomeščanske ideologije. Začrtane lasne poti ne pozna ne ena, ne druga. Saj obema manjka ideje kolektivizma,

ki je zračen samo s proletarskim jedrom, industrijskim in intelektualnim proletarijatom.

Oportunisti se zaletavajo kot petelin brez glave, enkrat na desno, enkrat na levo, pa nazaj tri korake, včasih tudi naprej pol koraka.

Poglejmo si n. pr. narodno-socialistična glasila. Če bereš prvo stran, se moraš čuditi njihovi bojevnosti, z dovoljenjem cenzorja — njihovi revolucionarnosti. Stranka delovnega ljudstva, okvir prepisan iz direktiv 3. internacionale, oster ton proti reakciji, korupciji, zakonu o zaščiti države, priznanje, da je ta zakon naperjen proti celokupnemu delavstvu, da je ustava reakcijska itd.

Na drugi strani njihovega glasila pa lahko čitaš, da so gospodje, narodni poslanci narodne socialistične stranke sramežljivo glasovali za ustavo, še sramežljiveje za zakon o zaščiti države itd.

Pa vzemimo »social«-demokrate. Oni so brezdvoma previdnejši. Vidi se, da imajo za seboj gotove politične skušnje. Glasovati se niso upali za ustavo, pač pa so se ponudili — če bo treba — ostati poslednja rezerva za izglasovanje reakcijskega ustavnega sistema. Glasovali so odločno proti zakonu o zaščiti, toda ne ganejo niti s prstom niti z jezikom proti njemu, temveč ga potrjujejo, sprejemajoč iz rok policije delavsko imetje, domove, knjigarne, tiskarno in inventarje strokovnih organizacij. Danes psujejo kot pijani Sovjetsko Rusijo jutri ji pojejo doneče slavospeve. Danes hvalijo drugo, jutri drugo in pol, pojutrišnjem vse tri internacionale!

Taka na vse strani zaletavača se politika diktira malomeščanstvu prirojeno koristolovstvo, oportunizem, ki hoče doseči uspeh danes, a se boji vsakega odločnega koraka.

Proletarska taka politika ni.

Nedvomno, da se danes v Jugoslaviji nahaja proletarski razred v veliki krizi: Razdrobljen na nekoliko kosov, skoro brez političnih in strokovnih organizacij, so proletarske množice podobne reki, ki se je razlila v nebroj studencev, ki jih kapitalizem lovi na svoje mline.

Kje je tisti jez, ki razpršuje mogočni proletarski veletok, delavcu ni težko spoznati. Saj je buržuazija že 2 leti obljubljela zakon o redu in radu, pa se ga zaradi strujenih vrst proletarskih ni upala objaviti. Zato je potom »obznan« napovedala razoroženemu proletarskemu razredu državljansko vojno, ki jo je seveda delavstvo odklonilo.

No odkloniti državljansko vojno, še ne znači, odpovedati se boju za osnovne pravice in svoboščine delovnega ljudstva, ki jih uničujejo »obznan« in zakon o zaščiti države.

Ta boj bo proletarski razred uspešno izvojeval le, če bo strnil svoje vrste v prvi vrsti — v strokovnih organiza-

cijah. Toda združitev strokovno-organiziranega delavstva mora iti od spodaj navzgor. Ne razni koalicijski odbori — ki pomenijo samo pesek v oči delavskim množicam, ki zahtevajo združitev, temveč enotne strokovne organizacije, enotnost množic v organizacijah in akcijah — je predpogoj proletarskega združenja.

Da bi se pa taka enotnost organizacije in akcije dosegla, je potrebna skupna enotna platforma. Danes, ko je vsem proletarskim skupinam jasno, da je zakon o zaščiti države — naperjen proti celemu proletarskemu razredu, je očitno in jasno, da mora temelj združenih proletarskih organizacij in akcij tvoriti boj proti zakonu o zaščiti države. Brez dvoma, da bo ta boj konsolidiral proletarski razred Jugoslavije slično kakor je moč in organiziranost nemškega proletarijata zrastle iz boja proti Bismarckovemu »Socialistengesetz«.

Zmaga proletarskega razreda v tem boju je nelzogibna.

Zakonska osnova o zavarovanju delavcev.

Na 21. seji zakonodajnega odbora z dne 2. decembra se je razpravljalo o zavarovanju delavcev. Dr. Kukovec, dosedanji minister za socialno politiko je izvajal v kratkem sledeče:

Pod ta zakonski načrt spadajo tri glavne točke: 1. Zavarovanje delavcev, 2. zaščita delavcev in 3. inšpekcija dela. Sprejel je oni sistem, ki je vladal doslej v Vojvodini, Hrvatski in Slavoniji, ker je ta sistem modernejši kakor oni v Sloveniji in Dalmaciji, kajti po prvem sistemu imajo delavci in delodajalci enako število zastopnikov, dočim ko imajo po drugem sistemu delavci dvetretjinsko večino. Po tem svojem načelu se je ravnal tudi glede delavskih zbornic.

Druga točka vsebuje predvsem vprašanje delovnega časa. Potrebno je, da se za sedaj sprejme 10urni delavnik. Šurni delavnik naj ostane samo še v veleobratih. Drugič vsebuje vprašanje delavske zbornice, (o tem smo že poročali, op. ured.) — Inšpekcija dela mora čuvati delavce pred izkoriščanjem proti določenim normam o delovnem

času, urediti mora delo žensk, otrok in mladine ter tedenski odmor, ki je običajen v vsej državi.

Zanimivo je, da se g. Divac — »social«-demokratski zastopnik v tem odboru »načelno« strinja s temi reakcijskimi izvajalji g. Kukovca. Delovno ljudstvo, ponovno imaš priliko, da se prepričaš, kako uspešno se bore social-demokrati za tvoje interese.

Mi odločno obsojamo to reakcijsko zakonsko osnovo iz sledečih razlogov:

1. Ta odredba znači končnoveljavno, odkrit napad na osemurni delavnik, za katerega se je borilo delavstvo v tako dolgotrajni, ostri borbi;

2. Uprava zavarovanja delavcev mora obstajati izključno le iz zastopnikov delavstva, ker je to izrazita delavska ustanova, ki se mora boriti proti načrtom in ciljem delodajalcev.

3. S to odredbo niso niti najmanj zasigurani najosnovnejši življenjski pogoji proletarijata, ampak nasprotno — ogroženi.

Nov vojni vihar.

Komaj je potihnil topovski ogenj; umirajoča Evropa se še zvija kakor ranjena zver v mukepolnih krčih strašnega razdejanja, gospodarska kriza v vseh državah se silno veča, življenje milijonov delovnega ljudstva je ogroženo vsled grozne druginje in sramotnih nizkih plač — in že obravnavajo vsi časopisi vprašanje nove vojne, ki jo pripravlja ententa na washingtonski konferenci.

Sklepajo se nove vojaške pogodbe in koalicije, armade se na novo organizirajo, diplomacija spletकारी na vse kriplje in vihar nove vojne katastrofe ponovno grozi nesrečni, opustošeni zemlji.

»Zveza narodov« najboljša ideološka opora kapitalističnega razrednega gospodarstva, poslednja iluzija onih, ki še verujejo v sposobnost kapitalizma, da reorganizira svetovno gospodar-

„DELAVSKE NOVICE“ izhajajo vsak petek.

Uredništvo in upravništvo: Turjaški trg 2.

Letna naročnina . . . . . 96 K
mesečna naročnina . . . . . 8 K

Posamezna številka 2 K.

stvo — je padla v grob z washingtonsko konferenco, kjer se gre za oblast nad Tihim Oceanom.

V tem boju za Tih Ocean stoji Amerika nasproti Japonski, ki hoče sveža in mlada istotako razširiti svoje gospodarstvo. Čeprav je bila Amerika z Japonsko več let skupaj v zvezi proti Nemčiji in Avstriji, se vseeno ni niti najmanj zmanjšalo protijaponsko gibanje v Ameriki. Iz tega izvira vedno večja napetost odnošajev med obema deželama.

Vedno naraščajoča industrija sev. Amerike je močno zainteresirana na Kitajskem, v Koreji in Sibiriji.

Prebivalstvo Japonske narašča neverjetno hitro. L. 1872 je štela 33 milij. 111 tisoč prebivalcev, l. 1920 pa že okrog 70 milijonov, brez všteta pokrajini s 13 in pol milijoni prebivalcev, ki jih je dobila v letih 1905—09. Prebivalstvo se izseljuje zlasti v Ameriko, po zadnji omejitvi priseljevanja v Ameriko pa tudi na Formozo, Korejo, Kitajsko, Filipine in Havai otočje. Cela obala Tihiga Oceana je gosto naseljena po Japoncih.

Japonska spletkari sedaj proti Rusiji in Nemčiji ali v odločilnem trenutku se bo pobotala tudi s tema dvema državama, da bo uspešneje nastopila proti Ameriki.

Naštete razmere Amerike in Japonske, njihove sporne točke: Kitajska, Koreja, Sibirija itd. brezdvomno zadoštujejo, da se buržuazija v dobi finančnega kapitala resno začne „pripravljati“. Po tradicijah buržuazne diplomacije se vrši sorazmerno z vojaškimi pripravami obdelovanje javnega mnenja v obliki časopisne agitacije, ki izjavlja, da je sicer vojna strašna stvar, toda je nemogoče izogniti se ji in da moramo biti na njo pripravljeni »za vsak slučaj«.

Saj tako se je pričela tudi svetovna vojna: Dočim je Nemčija vedno podarjala svoje prijateljstvo napram sosednim državam, se je z mrzlično naglostjo pripravljala na vojno. General Bernhardt je pisal: »Za nas sta samo dve alternativni, tretje ni: Svetovna oblast ali pogine«.

Isto sliko imamo sedaj na Japonskem: Ameriška mornarica bo l. 1923 najmočnejša na svetu, torej se moramo požuriti!

Bivši japonski ministrski predsednik Okuma piše v svoji knjigi »Vojna med Japonsko in Ameriko«: »Za udeležitev našega velikega načrta — osvobjev Kalifornije, Sandwich otokov, Samoa in Filipin, moramo štediti z vsakim jenom (jap. denar): naše žene morajo nositi mesto svile bombaževino; mesto vina moramo piti vodo, vse svoje prihranke moramo darovati za vojsko in mornarico; naši profesorji morajo poučiti svoje učence, da so Združene države naš najhujši nasprotnik«.

A. Niemojewski — J. T.:

Ptak.

Nihče ni vedel njegovega pravega imena. Kličali so ga kratkoma: Ptak¹⁾. V obraz je bil kot sova, oči so se mu bleščale kot jastrebu, nos je bil kakor kljun kraguljev.

»Ptak, papirja nimamo!« Drugi dan ga je prinesel Ptak cel sklad.

»Ptak, črk manjka.«

Ptak je privlekel drugi dan 2 puda težak zaboj.

»Ptak, zvršeno je.« Še isti dan je stvar odnesel.

Bil je edina zveza skrivne tiskarne z ostalim svetom. Nikdo ni vedel o njeni eksistenci, celo oni člani stranke ne, ki so bili v stvar popolnoma vpeljeni. Kdor je prestopil prag te kovačnice žive revolucije, ta je moral pozabiti na svojo preteklost. Nimaš nobene matere in nobenega očeta več, nobenega otroka, nobenega prijatelja, ne iščeš nobene sreče. Vztrajaš proti vsem izkušnjavam slave, ne upaš na nikako pohvalo na tem ali na onem svetu, živiš brez imena, delaš brez imena, vsa tvoja morala je morala brezimena revolucije.

Mučenik, ki se dviga z grmade v nebo večne milosti — to nisi. Ne

¹⁾ ptič.

Tudi angleški militaristi se dobro zavedajo celokupnega položaja in bodočo vojno. Angleski mornariski častnik King Hall piše: »Moje osebno mnenje je, da bo uporaba plinov v bodoči vojni povzročila isto tak preobrat kakor svoječasno iznajba smodnika. Obale sovražnikove dežele se bodo lahko v ogromni razdalji obstreljevale s plini.«

Angleži ne dvomijo, da je prišla nova vojna metoda — epoha kemičnega vojevanja.

Polkovnik Fuller piše: »Stojimo pred veliko revolucijo na polju bojevanja na suhem in na morju — pred vojno s plini. Pred 500 leti so isto tako dvomili o smodniku, ki se ga je smatralo za hudičevu iznajdbo, ker je bil nekaj popomoma novega, do tedaj še ne obstoječega, nekaj nezasišanega.«

Polkovnik pride do zaključka, da bodo v bodoči vojni igrali velikansko vlogo tanki, ki bodo nepremagljivi s svojimi plini. V gibanje se jih bo spravilo z akumulatorji, vozili bodo s seboj kisline in stisnjeni zrak. Vse mejne utrube bomo uničili s plinometalci in onemogočeno bo vsako napredovanje sovražnika v coni, ki jo bodo obvladali ti plinometalci. Kajti vsa pokrajina z vsem živim bo obsojena na smrt. »Kot končno obliko človeškega vojevanja vidim vojno s pomočjo bakterij in do tega bo brezpogojno prišlo. Ne vem, za kaj bi se ne uporabilo te metode, če pride do odločilnega boja«.

Vojna, o kateri govore tako hladnokrvno vsi ti vojaški strokovnjaki, je brezovomno vojna med Japonsko in Ameriko, kjer stopi Evropa v ozadje in bosta glavna nasprotnika Amerika in Mongolska.

Samo po sebi je razumljivo, da se more ta vojna končati samo s popolno zmago ene koalicije. Kajti to zahteva narava finančnega kapitala.

Črni oblaki uničenja in opustošenja leže nad človeštvom.

Ali delavski razred, ki ga je izučila bridka skušnjava svetovnega klanja, se ne sme več pustiti prevarati po patrijotičnih frazah, ki jih blebota buržuazija in socijalna demokracija.

V teh dnevih svetovne katastrofe, ko so sledi včerajšnjega zločina še sveže, ko iščejo rešitve milijoni proletarijata v neprestanih stankah, ko se boj za kruh izpreminja v boj za moč, ko gospodarsko opustošenje žene vedno večje množice v bedo in lakoto — v tem času ne sme razredno - zavedni proletarijat dopustiti, da bi kapital napravil novo svetovno morijo v interesu velekapitalistične oligarhije.

Naročajte se na

„ŠTAMPO“

Zagreb, Srebrnjak 16 a.

spadaš med junake, ki padajo na bojnih poljanah, ne med pesnike, ki jih venčajo množice z lovorjevimi vencami. Tvoja etika je nekaj povsem novega, drugačna celo kot etika grških stoikov, ker veš, da pridejo za teboj novi ljudje, ki bodo tvoje delo dokončali za dobrobit nadaljnega razvoja. Je eno samo vedno in vedno neprestano razvijanje, in ti si samo mimo drseči člen, samo kratek čas vežeš preteklost s prihodnostjo. Zatem greš v smrt, to je tako enostavno, kakor je dve in dve štiri.

Ptak je bil najpopolnejša utelesitev te filozofije in te etike. Imel je ono redko ravnovesje, ki označuje vse velike može, ki so kdaj živeli na tem svetu. In vendar je bil le sluga tiskarne. Nikdar ni govoril na tribuni in nikdar učil, ni pisal učenih knjig in ni nikomur razlagal svojih misli. Nikomur ni bil za vzgled, kajti njegovi sodelavci niso nikdar izgubljali časa s tem, da bi opazovali drug drugega. Živeli so — in to jim je zadostovalo. Delovali so in to je zadovoljilo vse njihove duševne potrebe.

V daljnem svetu je rasla reakcija in oni so ji pod zemljo pripravljali grob. V svetu je gnilo drevo znanosti vsega dobrega in hudega, medtem ko so oni vzgajali iz idejne kali novo drevo, na novih koreninah, ki je vsebovalo nepreračunljivo moč.

Misli o sodobnih vprašanih proletarijata.

(Konec.)

4. O proletarskem združništvu.

Toliko o organizaciji proletarijata v načelnem oziru. V praksi bo proletarijat moral nastopiti složno tudi na združnem polju. Vsaka cepitev moči je tudi v tem oziru usodna. Življenski interes proletarijata je, da v praksi izvede čimprej načelo solidarnosti: kupuje naj svoje potreščine le pri svojih zadrugah, zadruga naj nabavlja svoje zaloge le pri delavskih in kmetskih produktivnih zadrugah, kmet naj prodaja svoje pridelke predvsem le zadrugam, tudi kredit naj se organizira na delavski solidarnosti. — Ko proletarijat to dosledno izvede, bo že s svojim solidarnim nastopom znatno oviral verižništvo privatnih spekulantov in v nemali meri bo razoral udobno življenje buržujskim trotom. — To je proletarski združni problem, ne pa strankarsko organizirane zadruga, ki ločeno ne morejo začeti neizprosne boja z verižništvom.

Proletarijat mora tudi načelno bojkotirati buržujske trgovine. Pretili mu mora v meso in kri ona proletarska zavest in ponos, da rajši žrtvuje kak malenkosten ozir udobnosti, kakor pa da bi podpiral s svojim nesolidarnim postopanjem buržujske trote.

5. O narodnem šovinizmu.

6. Še eno značilno potezo mora kazati naše proletarsko gibanje: **smo li narodni ali mednarodni?** Za nas vprašanje ni tako zamotano kakor za premnoge buržujsko misleče in čuteče kroge. Narodnost v današnjih šovinističnih oblikah, v današnjem ostrem poudarjanju, je izrodek, pretiranost; vodi nujno do najžalostnejših posledic: do nestrpnosti in sovraštva med narodi; rodi tudi izrodek: militarizem, večne konflikte in vojne. Zato je za nas **narodni šovinizem vir preusodnih človeških zablod. S tem smo se postavili na mednarod. ali bolje na čisto človeško stališče. Dokaz, ki je za nas merodajen, je neoporečno dejstvo, da je narodnost nekaj čisto slučajnega, prigradnega, ne osebna zasluga; nekaj, kar človeka ne naredi nič bolj plemenitega in mu tudi ne pridene nobene značilne poteze, ki bi ga stavila v višjo vrsto človeških bitij. Narodnost ne spremeni bistveno človeka: človeka presojava le po njegovih moralnih lastnostih in po njegovem značaju, ne pa po narodnosti. V kolikor pa narodnost vpliva na človeka, ga večinoma le poslabša: rodi**

fašizem, hajduštvo, pocestno nacjonalistično pobalinstvo...! Zato neizprosno boj slehernemu narodno - šovinističnemu pokretu! — Proletarijatu so vsi narodi enakovredni: njemu je veseljno bratstvo v delu najvišji ideal! — Značilno je, da je tudi mednarodni kongres proletarijata letos napovedal smrtni boj kapitalistični ideologiji nar. obrambe — kar je celo francoski proletarijat, doslej tako naroden, začel z navdušenjem izvajati v svojem socijalnem boju. — To je predvsem pravo pojmovanje narodnosti.

6. O proletarski izobrazbi.

Odveč bi bilo še posebej omenjati, da pri poudarjanju naštetih bistvenih smernic modernega proletarskega gibanja nismo prezrli bistvenega pogoja, če jih hočemo uresničiti. Bistven pogoj, da bo naše gibanje uspelo, je socijalni čut vsakega posameznega člana človeške družbe. Da ta socijalni čut, počlovečenje dosežemo, bo treba vsestranske socijalne vzgoje proletarijata. V bistvu ne poudarjamo samo delavskih pravic; poudarjamo tudi delavske dolžnosti. Ko bojujemo boj za pravice, se borimo obenem za to, da oplemenitimo širše množice delavstva.

Ne bomo pa šli brez enotnega programa. Čim dosežemo vplivno besedo v javnem življenju potom svojih organizacij, bomo zahtevali tudi temeljito preureditev vsega socijalnega življenja: namesto kapitalistične šole bomo zahtevali socialno šolo, uvedli socijalne ljudske univerze, vzgojne ženske organizacije...

Vzporedno s prosvetnim delovanjem moramo pripravljati množice na pravo umevanje socijalnih bojev. Uspehi velikanskega boja med proletarijatom in kapitalizmom ne more izostati, če bo delavstvo solidarno, organizirano. Izvesti pa nobenega socijalnega boja ni mogoče kar čez noč. Vsaka velika ideja — in naša je največja v zgodovini — zahteva dolge dobe vztrajnega, smotrenega dela. Sadove današnjega proletarskega boja bodo uživali šele naši otroci.

Vsemu proletarijatu kličemo z Marxom: **Proletarci vseh dežel, združite se!** Čas je, da uvidite, da naša strankarska razkosanost zadržuje zdrav socijalni razvoj, pospešuje kapitalistično-buržujske interese, nima nobenega dobrega vpliva na širše množice. Postavimo se složno na resnično proletarsko stališče: zdru-

Vse je kot krožeči solnčni žarek! In ta rast njihovega socijalnega mišljenja so te stavne omare in ta papir in ti oklici in oni sami.

Popolnoma navadni stavci! In vendar je bil oni tam izvrsten kemik, čigar razstrelilne snovi so prepotovale vse laboratorije vojnega ministrstva in niso reagirali na noben klic »Sezam, odpri se!« najvestnejših in najboljših analiz. Drugi zopet, edini svoje stroke, inženir, ki je znal kopati mine brez pomoči matematika, ne da bi zavrl cestnega prometnika in to navzlic celi armadi špicljev. Ona na primer, 30letna žena, je obiskovala že nekaj visokih šol, cela leta študirala v bibliotekah, dosegla polno odlikovanje, a nikdar nobenega — potnega lista. Kakor duh se je prikazala v hotelu, kakor duh je zopet izginila. Kakor iz zenlje vijčca se megla se je prikazovala vsepovsod in pri najmanjšem zdrhljaju preiskovalne policije se je zopet razpršila v nič. Nič več kakor pet minut je mislila na svojega otroka, ki je raste pri stari materi, gotovo v dobri oskrbi; čemu so sicer stare matere? Celu svojca odlikovanja je prejela anonimno. V kemičnem laboratoriju visoke šole v Leipzigu ženskam vstop ni bil dovoljen. Oblekla se je v moško obleko, toda nesreča je hotela, da je nekoč padla v nezavest,

profesor — star, pošten očka — jo je pričel krepčati, odpel vrhnje oblačilo in skrivnost je bila izdana. Morala je odpotovati. Peljala se je preden je dospela semkaj. In drugi te legije stavcev? Vsi so taki. Vsak je bil nekdan na najvišji stopnji kake znanosti. Zatem je drčalo navzdol, globoko, globoko, do socijalnega dna, kjer kujejo kovači jutra novo zemeljsko os, kjer nastaja vodeča misel generacije bodočnosti.

Deset let so jih iskali, pri čemer so se jih skoro vsak dan zadevali. Par milijonov so izdali za poizvedovanje, medtem ko ti sami niso imeli nobenih izdatkov. Vsa policija je bila skoro vedno radi njih alarmirana, medtem ko bi ne bil noben grški Arhimed mirnejši od njih. Pri vsem tem jih uspehi ni oslepil nikdar. Do skrajnosti previdni, in čeprav niso mogli odkriti v svojem obnašanju niti najmanjše nepreviđenosti, so se pripravljali na podlagi verjetnostnega računa na neizogibno katastrofo. Menjavali so stanovanje, selili so se od mesta do mesta. Nad vsakim je visela še ne formulirana smrtna obsodba.

Dokler ni napolnil usodni dan. Ptak, ki je zapuščal vsak dan tiskarno z izgotovljenim papirjem in se na večer vračal z novim, se je pojavil nenadoma opoldne in rekel

zimo vse moči v svojem gospodarstvem boju s kapitalizmom! — za združabljenje produkcijskih sredstev. V vprašanih pa, ki se tičejo svobo-

de vesti, bodi naša sveta človeška dolžnost, da spoštujemo in toleriramo vsako pošteno prepričanje. Združeni bomo zmagali!

dukcije, ampak posledica velike konjunktura. Saj je Amerika zalagala celo Evropo.

Naj dokažemo s številkami to dejstvo:

Imperijalizem Združenih držav sev. Amerike.

(Po Vargi.)

Ker je ravno na Washingtonski konferenci Sev. Amerika jasno pokazala svoje imperijalistične načrte, se nam zdi neobhodno potrebno, da natančneje informiramo slovensko delovno ljudstvo o položaju Amerike, ki je do poslednjih časov veljala kot »najsvobodnejša« država na svetu, dočim ko v resnici na najkrutejši način izsesava kri proletarijata.

Temelji ameriškemu imperijalizmu, ki hoče zaslužiti in si podvreči ves svet, leže brezdvomno v njenem gospodarstvu. Ameriško gospodarstvo se je že od nekdanj odlikovalo po neizmerni produktivnosti dela. Visoka produktivnost dela v Ameriki izvira iz treh glavnih faktorjev:

1. ugodni naravni pogoji,
  2. veliko nakopičenje proizvodjalnih sredstev,
  3. večja racionalnost produkcije.
1. Ugodni naravni pogoji obstoje v sledečem: Mnogo rodovitne zemlje, na kateri uspevajo vse evropske in subtropske rastline, predvsem bombaž. Ogromni zakladi premoga, petroleja, železa, bakra, zemeljskega plina itd.; velike reke, pripravne za paroplovbo in za gradnjo železnic ugodna pokrajina. Amerika je dežela, ki lahko proizvaja vse surovine na lastnih tleh.

2. V Sev. Ameriki je razmerje konstatnega kapitala napram skupnemu kapitalu največje. Z drugimi besedami povedano: Ameriški delavec spravi povprečno mnogo večjo maso strojev v gibanje nego evropski. To velja

predvsem za deželo, kjer se zemlja skoro izključno obdeluje le s stroji. Veliko večjo uporabo strojev najdemo tudi v rudarstvu, v industriji kakor tudi pri transportu. (Število avtomobilov bo do l. 1922 poskočilo na 12 milijonov.) Razen tega se v Evropi kolikor mogoče varčno ravna s stroji, se jih popravlja in sploh gleda na to, da ostanejo kolikor mogoče dolgo v obratu, dočim ko vlada v Ameriki sistem, da se stroj kolikor mogoče hitro amortizira, da se ga potem nadomesti z boljšim. Zato se dela v Ameriki vedno po najnovejši tehniki.

3. Racionalnost dela je v Ameriki mnogo večja kakor v Evropi. To je tesno združeno s socialnimi odnosi v Ameriki. Amerika ima najboljše prebivalstvo Evrope, ker se za izselitev v Ameriko odločajo ljudje, ki so najmanj konservativni, ki se lanko poslovje od družine in domovine, skratka najnaprednejši ljudje dotičnega sloja. Zato je tudi celokupno ameriško duševno življenje mnogo manj nazadnjaško kakor v Evropi. Tu ni nikakega fevdalizma, plemstva, nikake državne Cerkve, nikakih časti in naslovov. Razlika med duševnimi in ročnimi delavci je mnogo manjša. Amerika nima neizobraženega kmeta, ki se protivi vsaki novotariji. Industrijski delavec se skoro nič ne razlikuje od tehnika, ki pride z univerze v tovarno.

Industrijalizacija Amerike je hitro napredovala. Kot dokaz naj sledi industrijska statistika na podlagi ameriškega cenza:

	Kapital	Delavci in nastavitveni	Vrednost produktov	Vrednost porab. materiala
	v milijonih			
1870	2128,2	2,05	4232,3	2100,4
1880	2790,3	2,73	5569,7	3391,8
1890	6525,2	4,71	9372,4	5162,0
1900	9817,4	5,71	13004,0	7345,4
1910	18490,7	7,43	20767,5	12195,0
1915	22790,9	8,00	24246,4	14368,1

Ta kaže vsekakor nenavadno hiter razvoj rudarstva in industrije. Razvoj do l. 1915 kaže, da se je razvila Sev. Amerika iz ene zadolžene države, ki izvažala surovine, v popolnoma razvito kapitalistično — imperijalistično državo. Dočim ko je l. 1880 prišlo na enega delavca 1000 dolarjev kapitala in letno 2000 dolarjev vrednosti produktov, pride l. 1915 skoro 3000 dolarjev kapi-

tala in 3000 dolarjev produktov vrednosti. Organična sestava kapitala rapidno raste, kar je tipična ilustracija za Marxov nauk.

Dočim ko je v ostalih vojujočih se državah gospodarstvo utrpelo neizmerno škodo, ni Amerika vsled vojne nič trpela, ampak pridobila. Sicer so se cene med vojno isto tako ogromno dvignile; ali to ni bila posledica zmanjšane proizvodnje, ampak posledica velike konjunktura. Saj je Amerika zalagala celo Evropo.

Dočim ko je v ostalih vojujočih se državah gospodarstvo utrpelo neizmerno škodo, ni Amerika vsled vojne nič trpela, ampak pridobila. Sicer so se cene med vojno isto tako ogromno dvignile; ali to ni bila posledica zmanjšane proizvodnje, ampak posledica velike konjunktura. Saj je Amerika zalagala celo Evropo.

Za industrijo Sev. Amerike je bil vojni čas visoka konjunktura, kakor še nikdar poprej. Vse produkcijske sile dežele so bile napete. »Vsi delavci so bili zaposleni, vsi stroji sa tekli. Fabrikantje so pošiljali agente na deželo, da dobe delavcev. Povprečno je 30 do

50% delavstva menjalo svoje mesto, ker so dobili vedno ugodnejše delovne pogoje,« piše znan ameriški kapitalist Roberts.

Oglejmo si izvoz in uvoz Amerike ob koncu vojne.

	Uvoz	Izvoz	Izvozni ostanek
	v milijonih		
Živiljska sredstva, surova	545,3	678,5	132,2
Živiljska sredstva, obdelana	555,7	1963,7	1408,0
Surovine	1674,3	1610,1	—
P-fabrikati	610,3	922,4	312,1
Gotovi fabrikati	492,1	2564,1	2072,0

Zato moramo zvišanje cen v Ameriki drugače presojati kakor v Evropi. V Evropi je povzročilo podraženje veliko nazadovanje produkcije, v Ameriki so pa poskočile cene, ker je bilo veliko povpraševanje po ameriškem blagu, vsled česar so ameriški kapitalisti povišali cene, da so delali večje

profite. Sev. Amerika ni samo plačala dolgov evropskim državam, ampak so se obratno vse evropske države zadolžile pri Ameriki. Iz zadolžene države je postala Sev. Amerika denarna zakladnica vsega sveta.

(Konec prihodnjic.)

Mednarodni pregled.

Češka.

Stavka rudarjev na Čeho-Slovaškem.

V ostravsko-karvinskem okrožju je stopilo v stavko 50.000 rudarjev. Vse rove je zasedlo oboroženo in z jeklenimi čeladami in ročnimi granatami opremljeno vojaštvo in orožništvo. Stavka v tem okrožju je signal za generalno stavko vseh rudarjev, če vlada in delodajalci ne ugrade nemudoma zahtevam stavkujočih rudarjev. Podjetniki skušajo namreč izvesti svoj napad na interese rudarjev, ki jim hočejo zmanjšati plače. Delodajalci so izjavili, da plač ne znižajo pod pogojem, da rudarji pridelajo več premoga. Vlada stoji na strani podjetnikov, kar je jasno dokazala s tem, da je poslala v vse industrijske kraje bojno opremljeno vojaštvo in žandarmerijo, ki je že zasedla rove, kjer rudarji stavkajo. Komunisti so zahtevali od vlade, da nemudoma odpokličejo vojaštvo, da se ne bo po nepotrebnem razburjalo delavstva, ki se bori za svoje življenske pravice. Rudarji zahtevajo 10% dobička podjetnikov, zvišanje plač v

priljubljenosti in socijalizacijo ali vsaj sekvenciacijo rudnikov.

Po izjavah strokovnih organizacij in vseh socijalističnih strank je soditi, da lahko izbruhne generalna stavka celokupnega proletarijata, ako bodo podjetniki vztrajali na svojem stališču.

Nemška Avstrija.

Dunajske demonstracije.

Dne 1. dec. je doživel Dunaj demonstracije, kakršnih še ne pozna njegova zgodovina. Neznosna draginja, borzo spekulativstvo, verižništvo, kopičenje bogastva v rokah pešice pijavk, neizmerno razkošje buržujskih slojev in padec avstrijske krone je dovedel dunajski proletarijat do teh pouličnih demonstracij in izgrediv. Meščanski listi pišejo, da so te izgrede povzročili komunisti, moskovski komisarji, neodgovorni temni elementi in bog ve kdo še vse, samo tega ne povedo, kar je res — namreč obupno stanje proletarijata, ki gara noč

samo: »Vzemite, kar morete in takoj izginite!«

Pogledi vseh so se od stavčnih omar obrnili nanj, nakar so brzo tekali po sobi. Čez deset minut ni bilo nikogar več tu, omare prazne, papir odstranjen. Izginili so, da se snidejo zopet na kakem drugem nepoznanem mestu.

Ptak je ostal sam. Pričel je z barikadanjem oken in vrat. Položil je na mizo dva revolverja, z dvanajstimi strelji, vojaški model, nož in sekiro.

Neroden slučaj. Na opolzkem ledu mu je zdrknilo, spotaknil se je in spustil zavoj. Vrvica se je pretrgala in vse se je razsulo. Hotel je pobrati, ali že sta se bližala stražnik in špicelj, ki ga je takoj spoznal po karakterističnem izrazu v očeh. Takoj je pričel bežati; poznali so ga v vsem okraju, čeravno niso o njem nič sumili. Vedeli so pa, kje je stanoval. Policiji bo torej odkril sled svojih tovarišev. Posrečilo se mu je še, da jih je opozoril, a sam ne bo več ubežal. Njih ne pozna nikdo, njega lahko izda vsak otrok. Torej konec!

Precstalo je še zadnje dejanje. Ne bo dopustil, da bi ga kar na lepem prijeli. Sploh se ne pusti aretirati. Po vrsti je razpoložil na mizi ležeč zavoj patron. Skozi odprtino

v oknih je lahko oprezoval precej daleč okoli. S palicami in omarami zabarikadiranih vrat ne bodo mogli tako hitro vlomiti, pozneje bo itak lahko streljal iz druge sobe.

Zvonec je čvrčajoče zapel. Ptak je pogledal skozi odprtino v oknu in videl, da je hiša obkrožena po žandarmeriji in policiji. En častnik na konju.

Ptak je pomeril in sprožil. Častnik je padel in veriga oblegovalcev se je razpršila na vse strani. Sedaj je zaslišal prasketanje na vratih. Zopet mir. Ptak je pogledal skozi odprtino. Kaj je to? Ali so odšli? Nadomestil je izstreljeno patrono in čakal. Pol ure je minilo. Naenkrat zagrmí salva, nekaj krogelj je prebilo oknico in se odbilo od nasprotnih stene. Ptak je še mogel zapaziti skozi odprtino v dalji na nasprotni strani oddelek vojaštva, ki je zopet namerjal. Ptak je skušal meriti za zidom, a daljava je bila prevelika. Medtem se je obnovilo prasketanje na vratih. Že se drobi les. Udrihajo s sekirami. Ptak je ostal za vrati. Barikada se je pričela rušiti. V vrzeli je zagledal obraz. Ptak je pomeril, streljal je mojstrsko. Kratek vrišč, panika, zatem umerjeni koraki infanterije. Komaj da se je mogel skriti, že je zadonela skozi vrzel salva. Pogledal je proti oknu. Aha,

prisuškujejo ob zidu. Ptak se je sklonil naprej. Ustrelil je enkrat, dvakrat, trikrat, štirikrat. Meril je dobro, hitro in vsakokrat z uspehom. A tudi oni niso lenarili. Kroglje so žvižgale po vsej sobi. Ptak je spustil revolver in prijel drugega. Šel je k oknu, ni zagledal nikogar, sklonil se je nazven in že je prižvižgal s podstrešja nasproti ležeče hiše strel. Zadel! Krogla je pordečila Ptaku čelo. Avtomatično je navel petelina — streljal sem in tja — in se zrušil brez življenja na tla.

Streljanje še ni prestalo. Okoli Ptaka je zakrvavela mlakuža krvi. Truplo so zadevale še vedno in vedno nove krogle, stanovanje je bilo s projektili obsipano kakor trdnjava, ki se je v njej utrdil sovražnik. Revolucijonar je zahrbtn človek. Skrije se kot žival, da še iz skrivališča ugrizne.

Ko so se upali čez kake pol ure v stanovanje, je bil Ptak že popolnoma mrzel in komaj da so ga našli na tleh v zadimljeni sobi. Besni so bili, da so teptali truplo z nogami in ga suvali s kopiti.

Na kraj dogodka so prišli najvišji dostojanstveniki. Celo stanovanje so prebrbrali, vsak posamezni kos oprave preiskali. Ptakovo truplo so položili vznak z obrazom navzgor. Dve ekselenci v uniformah in kožu-

hih, podloženih carskih plaščih, sta gledala v nenavadni ptičji obraz in eden ekselenc je pripomnil:

»Norec!«

Drugi je rekel: »Pravzaprav bi morali vprašati Lombrosa: genij ali blaznež?«

Stražmojster, ki je klečal ob truplu prlvzdigoval Ptakovo glavo, da bi jo ekselenci mogla videti natančneje, je napravil idiotski obraz in izrekel:

»Revolucionarna svinja, vaša milost!«

Nejevoljno sta ekselenci nago-mrdnila ustnici in eden je vprašal:

»Nemogoče, da bi bil sam tu?«

To vprašanje je vzdramilo vse. Pričeli so iskati. Kje so drugi? Zbežali? Kako in kedaj so ušli? Kam? Veter negotovosti jih je obkrožal.

Ekselenci sta pohitela in odšla, vsi so odšli, pričeli so se posvetovati v veži, pozneje na cesti. Ekselenci sta se kmalu odpeljala in v zasednem stanovanju je ostalo le nekaj vojakov kot straža, in na tleh Ptak, nepremičen, mrzel — ugasel ogenj — toda tako blažen, kot da bi ti po krogli preluknjani možgani še razmišljali, in da bi v misli z očmi duše gledali novo stanovanje, nove stavne omare in novega Ptaka, ki odhaja vsako jutro z izvršenim materijalom in se vsako jutro z novim papirjem vrača.

in dan, pri tem pa umira od onemoglosti in gladi, dočim ko njihove pijavke pri šampanju in preobloženih mizah uganjajo svoje orgije.

Potek dogodkov je sledeč:

V znak protesta proti neznošni draginji so 1. dec. delavci floridsdorfskega okraja stopili v stavko. Socijal-demokrati, ki sede na ministrskih stolčkih, so skušali delavstvo pomiriti. Ali to se ni dalo pomiriti. Proletarske množice, okrog 60.000 po številu, so priredile demonstracije po celem mestu. Demonstracije so vodili komunisti. Množica je po cestah in tramvajih napadala bogato oblečene »gospode« in dame, ki jim je slačila njihove

kožuhe, vdrla v velike trgovine, jih oplenila in metala blago na cesto s klici: »Lačni, najejte se! Nagi, oblecite se! Bosi, obujte se!« Dalje je opustošila velike hotele in kavarne. Nekega verižnika, ki se je peljal v avtomobilu mimo demonstrantov, je množica ustavila, postavila pred njega vislice, že je imel vrv okrog vratu, pa ga je rešilo vojaštvo. Poškodovanih in oplenjenih trgovin ter etablisementov je okrog 174, večinoma v sredini mesta. Skoda znaša nad milijardo. Aretiranih je bilo 334 oseb, ranjenih 20 policistov in 26 civilistov. — Drugi dan se ni vršil nikak borzni promet in vsi lokali so bili zaprti, ker so se bali novih izgredov, do katerih pa ni prišlo.

Ob prevratu leta 1918 smo bili trdno uverjeni, da v zvezi s svetovnim proletarijatom, ki je izmučen zapustil strelske jarke, politično zaveden trumoma vstopal v soc. dem. stranko z nado, da ona iztrga vladno krmilo iz rok krivično vladajočemu kapitalističnemu razredu. Ali proletarijat je bil prevaran od izdajalskega vodstva omenjene stranke, katero ni umelo, oziroma ni hotelo zavzeti odločnega stališča napram kapitalističnemu razredu, ter se je družil vedno z meščanskimi strankami, katere se poslužujejo vere in narodnosti, da cepi s tem proletarijat v korist kapitalistični družbi. Da je bila ta izdajalska politika že vnaprej tako usmerjena, se vidi iz tega, ker so vzlic programu in dani besedi glasovali za vojne kredite.

Zato pa razredno zavedni proletarijat Jeseniške kotline ne zaupa več v stranko, katera je izdala interese proletarijata; da je temu tako, vidimo iz tega, ker se tudi za gospodarske organizacije, katere imajo v rokah soc. demokratije delavstvo ne zanima dosti, kar bi se pač v njih lastnem interesu moglo pričakovati. Želeti bi bilo, da se Jeseniški proletarijat dvigne ter skuša ozdraviti rano, prizadeto po izdajalski politiki stranke, katera jaše v nasprotno smer, meneč, da drži za grivo, a drži za rep ter se vedno bolj oddaljuje proletarijatu in njegovemu cilju. Edino trdni značaj in železna volja industrijskega proletarijata v zvezi in slogi s kmetijskim proletarijatom in malim kmetom na podlagi razrednega boja je

predpogoj osvoboditve proletarijata. Upajoč, da se bo list »Del. novice« točno držal smernic, objavljenih v prvi številki, ga priporočam, da se ga jesejniški proletarijat v polni meri poslužiti. Proletarec.

Kranj. Nečuvstvo socialno krivico nad svojim delavstvom je izvršil mlinar in kapitalist Majdič, ko je 3. decembra odpustil iz službe 27 delavcev, ker jih baje ne more imeti dalje v službi. To je tem bolj krivično, ker jih je kar samovoljno in protipostavno odpustil, ne da bi jim 14 dni prej odpovedal — in to sredi najhujše zime! Prepričani smo, da bo strokovna organizacija energično nastopila proti taki samovolji. — Delavstvo pa ob tej priliki lahko spozna, kako potrebna je za uspešen eksistenčni boj močna in zavedna strokovna organizacija, ki naj organizira vse delavstvo ene stroke, ne glede na njihovo politično prepričanje. Sicer pa naši razumnější sodrugi sami uvidevajo, da bo treba iti preko tistih kapitalističnih hlapcev, ki hočejo ovirati enotno organizacijo iz strankarskih ozirov. Vsaka cepitev moči je izdajstvo delavskih interesov. — »Delavske Novice« so se nam zelo priljubile, ker zastopajo res izrazito delavsko strujo. Čitamo jih vedno z največjim zanimanjem. Upamo pa, da jih z novim letom naročijo še drugi vneta sodrugi, da ne bomo zaostajali glede števila naročnikov za drugimi industrijskimi kraji.

Živela proletarska sloga in solidarnost!
Več delavcev.

Mladinski vestnik.

Intelektualna in delavska mladina.

(Konec.)

Intelektualce čaka v delavskem gibanju velika naloga in oni morejo mnogo doprinesti za veliko stvar, za katero se boji internacionalni proletarijat. Vsak intelektualec, ki je za človeštvo in ki mu želi dobro in ki je za njegov napredek, ki hrepeni po lepšem življenju, ki veruje v zmago pravice nad krivico, mora danes postaviti delavskemu gibanju vse svoje sile na razpolago.

Prvi pogoj za plodonosno medsebojno delo intelektualnih in fizičnih delavcev — je medsebojno zaupanje. In tu morajo mnogo popraviti intelektualci, ki so prej nevedoma mnogo zagrešili v delavskem gibanju. Najprej se morajo osvoboditi buržujskega domišljevanja, da so nekaj več kakor ostali delavci, ki bodo postali do njih šele v tem trenutku zaupljivi. Zato se mora paziti zlasti pri omladinski organizaciji, da se vzgaja skupno intelektualna in ročna mladina. Kajti to je neizmerne važnosti za neprestano uničevanje nasprotstva med intelektualnimi in fizičnimi delavci, kar je povzročil kapitalistični družabni red s svojim ustrojem.

Zgodovina nam dokazuje, da akademska omladina v dobah socialnih kriz nikdar ni mogla ostati ravnodušna in da se je skušala postaviti na stran proletarijata. Ali ta zveza se je na-

vadno vedno skrhalo, kadar je prevladala sila proletarijata. Zakaj? Intelektualci sodelujejo pri proletarskem gibanju v glavnem iz idealističnih motivov. Ali delavec je neposredno zainteresiran vsled materialnih življenjskih pogojev in je prisiljen, da obrača večjo pažnjo materialni kakor idejni strani življenja. Nasprotno si lahko ustvari intelektualec vsled svojih gospodarskih in političnih privilegijev ter intelektualnih sposobnosti z manjšim ali večjim idealizmom svoje duševno življenje. Mnogo sinov iz meščanskih in malomeščanskih rodbin simpatizira s proletarijatom in pomaga delavnemu razredu v njegovi borbi. Ali v momentu, ko grozi, da se uniči njihove predprave, instinktivno vstanejo proti temu in napijo s tem proti delavnemu razredu. To se je najjasneje pokazalo v Rusiji.

Ali večina naše akademske omladine se mora trdo boriti za življenje in kruh in to jim zapoveduje, da krenejo na stran proletarijata. To in objektivni uspehi delavskega boja jih sili, da stopijo s tem proti delavnemu razredu. Poglobljajo v znanstveni socializem in historični materializem.

Delavska omladina pričakuje mnogo od intelektualne, akademske omladine.

Naj se ne izkaže poslednja nevedno tega pričakovanja in stopi brez vsakih predsodkov v delavske vrste, ki naj jih izobrazuje in vodi na poti v Nov Svet, Novo Življenje.

Dopisi.

Dajte nam kruha!

Malo kdo se zmeni za nas in tudi malokateri list piše za naše interese; a vendar smo tudi mi še na svetu. Obrnili smo se na »Del. Novice«, da napišejo o nas nekaj skromnih vrstic, da bi izvedela slovenska javnost in ves svet, da hočemo in moramo tudi mi živeti. **Zahtevamo kruha in samo kruha.** Ali nihče se ne briga za nas, siromake; plače so že več mesecev vedno enake, a draginja vsak dan bolj raste in raste.

Vedno se govori o povišanju plač uradnikom, ali mi pa imamo vedno enake plače. Kaj vendar mislijo gospodje v Beogradu? Ali so tako kratkovidni, da ne vidijo, kako mi živimo, da se nahajamo v največji bedi? Ali ne slišijo obupnih klicev in groženj? Ali se zavedajo gospodje v Beogradu, da se na ta način ne vzgaja dobrih državljanov? Ali ne vedo, da lačen človek pozabi na vse državljanske dolžnosti, ki jih ima? Nam odgovarjajo, da nimajo denarja; ali kako je to mogoče, ko v vsakem mestu rastejo iz tal nove banke kakor gobe po dežju, ko se zidajo razkošni hoteli in ogromne palače, ki niso za nas proletarce?! Mi vseeno nimamo človeka dostojnega stanovanja, nimamo zračnih sob in zakurjenih peči. **Zakaj se tem vojnim dobičkarjem in pijavkam naroda ne naloži davka in ne konfiscira denarnih zakladov raznim valutnim verižnikom in oderuhom, ki so celo vojsko barantali za našo kožo?!** Ali se gospoda v Beogradu ne spominjajo več, koliko žrtev je padlo in koliko krvi se je prelilo na bojnih poljanah za nacionalno osvobodjenje jugoslovanskega naroda? **Ali so se mar te pijavke borile v strelskih jarkih?!** Ali nismo doprinesli največ žrtev za Jugoslavijo mi, takozvani nižji sloji, zato da danes oni sede pri preobloženih mizah in mi ne

dobimo niti drobtin, ki padajo z njihovih miz!

Zato apeliramo še enkrat na ministrstvo v Beogradu, da reši nemudoma to važno vprašanje.

Nižji državni uslužbencl.
(Sledi mnogo podpisov.)

Dopis iz Jeseniške kotline. Gromska strela, kako ste nagajivi sodrug urednik! Ravno v času naporene agitacije za list »Naprej« pridete Vi z Vašo bombo v obliki »Delavskih novic«, pa uničite namah vse agitacijsko delo »Rumenega« tedna. — Crez teden dni zopet ena bomba. — Nak, taka nesreča, ko so vendar vse bombe pod ključem ter strogo zavarovane. Oblast! Kje si? Kaj delaš ter pripuščas kaj takega, kar uničuje naše tako naporno delo. Aha! — Bombe so pri kraju, atentator je imel samo dve, tretjo mu je iztrgal gosp. cenzor. Hvala mu!

Ne morem si kaj, sodrug urednik, da Vas na najokrutnejši način okrtam, pa magari če Vas vrag . . . . . Ali veste zakaj, sodr. urednik? Zato ker Vaš list »Delavske Novice« ne poučuje prav; ker propagira strogo razredni boj delavca in kmeta.

Pa šalo na stran! Proletarijat Jeseniške kotline je bil in ostané na stališču, da se bije politični boj med delom in kapitalom v smislu strogo razrednega boja. Vsaka trditev, da je rešitev kmetijskega in industrijskega proletarijata mogoča na podlagi sklenjenih kompromisov z eno ali drugo meščansko stranko, kakršno stališče zavzemajo naši soc. dem., bode naletela na gluha ušesa. V tem sem se prepričal, ko je izšla prva številka »Delavskih novic«. Kdor bode propagiral naziranje kompromisne politike, dotični je pri nas že opravljen, pa naj pride kdorkoli.

Domače vesti.

Pašičeva vlada odstopila. — Dne 3. decembra je podal Pašić demisijsko svojega kabineta, ker ni bil dosežen sporazum med radikali in demokrati. Po demisiji je odšel h kralju, ki se je odločil, da se je treba posvetovati z vsemi parlamentarnimi skupinami. Do razrešitve krize je kralj poveril vladine posle Pašiću. Kakor je sklepiti iz celokupnega položaja, bo kriza dalj časa trajala. — Drugi dan je začel Pašić zasliševati zastopnike posameznih parlamentarnih skupin. Značilno je to, da se ni obrnil na Pribičevića in njegov klub, ampak na voditelja opozicije, St. M. Protića. V dnevnem pogovoru je g. Protić poudarjal, da se more razrešiti krizo edino le z rešitvijo hrvatskega vprašanja, ki zahteva revizijo ustave zlasti v oni točki, ki govori o upravnih razdelitvi države. Protić je izjavil, da dela g. Pribičević največje ovire s svojo centralistično — absolutistično politiko, ki škoduje interesom naroda in države. Zato mora radikalna stranka brezpogojno prekiniti vse zveze z demokrasko stranko, ker se more edino na ta način konsolidirati državo. Zato je svetoval g. Protić, da se sestavi prehodno vlado, ki bi izvedla nove volitve, nakar bi se izvršila revizija ustave v sporazumu z večino strank. Protić noče niti sodelovati z demokrasko stranko.

Nadalje je povabil dr. Korošca, predsednika jugoslovanskega kluba, ki pa tudi noče vstopiti v vlado, ki bi bila sestavljena iz sedanje vladajoče klike. Predsednik zemljoradniškega kluba, g. Voja Lazić je izjavil, da zemljoradniki ne morejo vstopiti v nikako vlado, v kateri bi sedeli naši samostojneži in muslimani.

Za g. Lazićem je vstopil zastopnik muslimanskega kluba, dr. Hrasnica — beg, ki je izjavil, da vstopijo muslimani v vsako vlado brez ozira na osebe in stranke, ki bi bile v njej zastopane. — Hrasnica izraža torej odkrito svojo željo — da ostane minister.

Ni še končal g. Hrasnica svoje želje, da vstopi v vsako vlado, je že prišel samostojni g. Pucelj, da ne zamudi. On je izjavil g. Pašiću, da vstopi v vsako vlado, da sprejme vse pogoje, samo da ne izgubi ministrskega stolčka. — S tem se je končalo zaslišavanje posameznih strank. Čudno, da je g. Pašić pozabil na social - demokrate, ki tako vroče koprne, da pridejo zopet na vlado, kjer bodo lahko uspešneje delali za svoje interese. — Bodoči dnevi nam bodo pokazali, katere stranke in osebe bodo sestavljale novo vlado, ali bo ostal še nadalje sedanji reakcionarni režim, ali bo zavladal bolj svobodoljubno - meščanski režim.

Delavstvo pozor! Med organiziranimi vrstami delavstva križari frazarski agent v obliki lističa »Naprej«. Ta listič sam na sebi ni prav nič kriv, ker papir je nedolžen in prenese vse, kar se mu naloži, toda največji zlobnež je tisti, ki hoče potom tega lističa še nadalje zapeljevati delovno ljudstvo. Ali še ni naše delavstvo dovolj pretrpelo vsled meščanske politike »socialdemokratov, katere rane še danes niso zaceljene? Vlada hoče zadajati proletarijatu še nove udarce vsled protidelavske politike »socialne« demokracije. Kdor je še danes za »socialno« demokracijo je zaslepljenec ali plačan agent. Upamo, da naše delavstvo ne bo šlo več na limanice buržuazije, ki s pomočjo »socialne« demokracije izkorišča delovno ljudstvo in mu jemlje osnovne življenjske pravice. Sodrugi, v boj proti meščanskemu »Napreju«! **Naročajte in agitirajte za »Delavske Novice«!** — Sedaj pa čitajte »Naprej« dne 3. decembra t. l.

Išče se! G. Milan Plutek je v ponedeljek izgubil robc. Pošten najditelj se naproša, da mu ga nemudoma odda, oziroma nadomesti.

Knežji dar. G. »sodrug« Toni Kristan, veleposesnik, minister na razpoloženju, bivši ravnatelj konzumov, vođa edine delavske stranke, stanujoč v palači Friedricha, se resno bavi z mislijo, da podari svoje krvavo zaslužene milijone — brezposelnemu delavstvu!

Tiskovni sklad.

Darovali so: dva neimenovana po K 20, Petrič K 80, Vidic K 4, Fink K 4, neimenovan K 12, Žvagen K 20, Primožić K 24, Jarc K 4, Erbežnik K 10, Litič K 20, Kobentar K 20, Kovačić K 4, Lavišak K 4, Moharčić v veseli družbi nabral K 211. — Skupaj K 457, prej K 1800, skupaj K 2257. — Sodrugi, nabirajte za tiskovni sklad »Delavskih Novic«!

To številko smo ustavili nekaterim, ki niso poravnali naročnine.

Upravništvo.

Oklica g. namestnika Iv. Hribarja o ruski deci nismo priobčili vsled za to neugodnega izhajanja lista. Zato prostimo, da g. pokrajinski namestnik to blagovoli vzeti na znanje.

Uredništvo.